

K problému oltára Narodenia v Bardejove

MÁRIA SPOLOČNÍKOVÁ

Gotickým krídlovým oltárom Narodenia z kostola sv. Egídia v Bardejove¹ sa už autorka zaoberala v samostatnej publikácii,² ktorá však slúži skôr reprezentačnému účelu a čitateľa plne neinformuje o stave vedeckého bádania. Hlbšie sa zapodievať otázkami doby vzniku a autorstva diela, jeho maliarskej technológie a rezbárskej techniky, ako aj jeho zaradením do vývoja nebolo možné, najmä pre nedostatok času. Autorka sa mohla oprieť len o dovtedajšiu literatúru,³ vychádzala teda z predpokladu, že tvorcom polychrómovaných plastiek je „majster Stephanus Tarnier“⁴ a že obrazy oltára zhotovila neznáma dielňa, v ktorej mohol pôsobiť aj „majster Severinus“.

Viac svetla do problému mohol vniesť len hlbší archívny výskum, na ktorý sa podujal dr. Ivan Chalupecký. Výsledky jeho práce pripájame v nádeji, že ďalšie údaje, týkajúce sa ostatných oltárov kostola sv. Egídia v Bardejove, bude môcť zverejniť v blízkej budúcnosti. Treba ešte vykonať revizný prieskum košických, ale aj bansko-bystrických archívnych materiálov, ktorý môže mať pri riešení našich problémov rozhodujúci význam.

K problematike uvádzame niekoľko poznámok. Pôvodná drevená soška Ježiška sediaceho na kolienach matky vo výjave Klaňanie troch kráľov na predele oltára sa už dávnejšie odlomila a stratila.⁵ V čase rozobratia oltára roku 1960 už bola nezvestná.

O postupe prác z metodického hľadiska, o použití materiálov a názoroch na doplnenie chýbajúcich častí, resp. o povrchovej úprave a scelení devastovaných artefaktov bola vypracovaná podrobná správa. Vymyká sa už z moci reštaurátora ovplyvniť majiteľa, alebo zabrániť užívateľom sak-

rálnych pamiatok v ďalších zásahoch a dodatočných úpravách. Tak sa na predelu nášho oltára dostala až po reštaurovaní a umiestnení celku na pôvodné miesto drevená polopostavička dieťaťa, ktorú na požiadanie farského úradu v Bardejove vyrezal akademický sochár Ján Mathé z Košíc na základe fotografií.⁶ Nový doplnok je na prvý pohľad odlišný a nasadený na spodnú časť tela dieťaťa pomocou dreveného kolíka tak, že sa dá ľahko snímať. Podľa platných zásad pamiatkovej starostlivosti, ktoré uvádza aj Encyklopédia Slovenska,⁷ treba pripomenúť, že na plastikách oltára, ktoré neutrpeli väčšiu ujmu (okrem premaľovania a zničenia červotočom), sa z obsahových dôvodov ponechali niektoré menej významné atribúty z 19. storočia, napr. na predele vo Zvestovaní drobná palma a ľalia v nepôvodných rukách anjela, v Klaňaní troch kráľov nádoby v nepôvodných rukách dvoch adorujúcich mágov, či korunky na hlavách štyroch svätíc, Margity, Kataríny, Doroty a Barbory, stojacich v bočných výklenkoch. O týchto symbolických znakoch možno predpokladať, že boli vyhotovené podľa pôvodných, ale poškodených sôch.⁸ Takisto ponechali v štíte oltára postavu sv. Ladislava, ktorá je tu použitá sekundárne. Pri reinstalácii všetkých oltárov po reštaurovaní v 19. storočí a demontovaní počas druhej svetovej vojny došlo totiž k zámene pôvodnej výzdoby štítov pri viacerých oltároch. Vo vrchole nadstavca nášho oltára ostali z pôvodnej figurálnej výplne iba dvaja miniatúrni, zboku letiaci anjeli, ktorými sa prv nikto nezaoberal. Sú vmontovaní en face do najdlhšej ohnutej fiály v strede štítu, ktorá sa vo výške dotýka oblúka a sleduje jeho krivku medzi dvoma stĺpmi chrámovej lode. Svojou krehkos-